

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 03
Rotel 030108

DOM
2013-05-28
Stockholm

Mål nr
T 7280-12

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts mellandom 2012-07-10 i mål nr T 11087-09, se bilaga A

KLAGANDE

Henrik Gustavsson,

Ombud:

Jur.kand. Clarence Crafoord och jur.kand. Sebastian Scheiman
Centrum för rättvisa
Box 2215
103 15 Stockholm

Jur.kand. Gunnar Strömmer
Gernandt och Danielsson Advokatbyrå KB
Box 5747
114 87 Stockholm

MOTPART

Svenska Byggnadsarbetareförbundet, 802000-4936
Hagagatan 2
106 32 Stockholm

Ombud: Advokaterna
Advokatfirma DLA Nordic KB
Box 7315
103 90 Stockholm

SAKEN

Skadestånd

HOVRÄTTENS DOMSLUT

Hovrätten fastställer att skadeståndsansvar för privata rättssubjekt på den svenska arbetsmarknaden inte kan uppkomma vid kränkningar av artikel 11 i Europakonventionen och artikel 1 första tilläggsprotokollet till Europakonventionen.

Dok.Id 1075132

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 669 80

E-post: svea.avd3@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 669 88

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

MELLANDOMSTEMA

Parterna har i hovrätten enats om att precisera mellandomstemat enligt följande.

Kan skadeståndsansvar för privata rättssubjekt på den svenska arbetsmarknaden uppkomma vid kränkningar av rättigheterna enligt artikel 11 i Europakonventionen och artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen ?

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Henrik Gustavsson har yrkat att hovrätten ska besvara den i mellandomstemat ställda frågan jakande.

Svenska Byggnadsarbetarförbundet (Byggnads) har motsatt sig att frågan besvaras jakande.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Parterna har åberopat samma grunder och omständigheter som vid tingsrätten.

I målet, som vilar i tingsrätten, yrkar Henrik Gustavsson att Byggnads ska förpliktas att till honom betala 860 530 kr i ekonomiskt skadestånd och 200 000 kr i ideellt skadestånd jämte ränta. I andra hand yrkar Henrik Gustavsson att Byggnads ska betala 324 727 kr i ekonomiskt skadestånd och 200 000 kr i ideellt skadestånd jämte ränta. Som grund för sitt förstahandsyrkande gör han gällande att de stridsåtgärder som Byggnads har vidtagit med krav på att HGS Linköping AB (HGS) skulle teckna kollektivavtal med ett innehåll i strid med Europakonventionen har orsakat ekonomisk och ideell skada. Han hävdar vidare att stridsåtgärderna har kränkt bolagets rätt till föreningsfrihet enligt artikel 11 i Europakonventionen och rätt till skydd för egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen. Enligt Henrik Gustafsson har HGS därigenom rätt till ekonomiskt och ideellt skadestånd i enlighet med de angivna artiklarna i kombination med artikel 13 i Europakonventionen samt

skadeståndsrättsliga principer. Henrik Gustavsson har förvärvat HGS skadeståndsanspråk mot Byggnads.

Genom mellandomen aktualiseras frågan om svensk rätt innebär att en svensk allmän domstol kan ålägga en facklig organisation på den svenska arbetsmarknaden att betala skadestånd vid uppkomna kränkningar av rättigheterna enligt artikel 11 och artikel 1 första tilläggsprotokollet till Europakonventionen.

Sverige har som fördragsslutande part åtagit sig att inte kränka rättigheterna i Europakonventionen samt att ge enskilda parter rätt till ett effektivt rättsmedel på nationell nivå. Högsta domstolen har klarlagt att skadestånd med anledning av ett brott mot Europakonventionen ska prövas i första hand enligt svensk skadeståndsrätt (NJA 2005 s. 462). I den utsträckning Europakonventionen ger anledning till det ska bestämmelserna vid denna prövning tolkas fördragskonformt. Därutöver kan Europakonventionen ha en självständig betydelse vid en nationell skadeståndstalan mot staten. Staten har vid en sådan talan funnits skadeståndsrättsligt ansvarig för brott mot Europakonventionen (NJA 2005 s. 462, NJA 2007 s. 295, NJA 2007 s. 584, NJA 2010 s. 363 och NJA 2012 s. 211). Genom att rättighetskränkningar i dessa fall har utlöst ett skadeståndsansvar för staten har kravet på ett nationellt effektivt rättsmedel i artikel 13 i Europakonventionen tillgodosetts (NJA 2012 s. 211 p. 8). Högsta domstolen har utsträckt det skadeståndsrättsliga ansvaret för rättighetskränkningar till att även omfatta kommuner (NJA 2009 s. 463).

Frågan om att utsträcka det skadeståndsrättsliga ansvaret för brott mot Europakonventionen till att även omfatta en enskild part har varit föremål för prövning i Högsta domstolen. Den fann att en enskild inte kan åläggas att betala skadestånd till en annan enskild med direkt tillämpning av artikel 8 och 13 i Europakonventionen i fall en sådan skyldighet inte följer av svensk skadeståndsrätt (NJA 2007 s. 747). I rättsfallet angav Högsta domstolen att ett skadeståndsansvar för enskilda skiljer sig ifrån ett skadeståndsansvar för staten. Enligt Högsta domstolen gör sig särskilda hänsyn gällande när det gäller staten, eftersom staten inte bör kunna freda sig mot skadeståndsskyldighet genom att åberopa sin egen försummelse att uppfylla en konventionsgrundad förpliktelse att införa lagregler om skadeståndsskyldighet. När det

gäller enskilda bör enligt Högsta domstolen å andra sidan särskild vikt fästas vid att enskilda ska kunna förutse de rättsliga följderna av sitt handlande.

På den svenska arbetsmarknaden har Europakonventionen fått betydelse i tvister mellan enskilda. Arbetsdomstolen har redan år 1998 hänvisat till att artiklar i Europakonventionen som är av betydelse i förhållandet mellan enskilda parter på arbetsmarknaden ska kunna tillämpas mellan dem [AD 1998 nr 17 (Kellerman), se även AD 2001 nr 20 (Evaldsson)].

I rättsfallet AD 2012 nr 74 var det fråga om avdrag för sådana kontrollavgifter som är aktuella i det nuvarande målet. I rättsfallet hade fackförbundet yrkat att arbetsgivare skulle åläggas att betala skadestånd. Grunden var att arbetsgivarna hade underlåtit att göra avdrag för kontrollavgifter för oorganiserade arbetstagare löner. Arbetsdomstolen fann att avdragen för kontrollavgifter för oorganiserade arbetstagares löner kränkte arbetstagarnas rättigheter enligt artikel 1 första tilläggsprotokollet till Europakonventionen (jfr Europadomstolens dom den 13 februari 2007, Evaldsson m.fl. mot Sverige). Arbetsdomstolen ansåg vidare att intresset av att hindra kränkningar av konventionen talar starkt för att arbetsgivarna inte ska åläggas att betala skadestånd för att de inte har följt en kollektivavtalsföreskrift när det skulle ha inneburit att vissa arbetstagares rättigheter enligt Europakonventionen skulle ha kränkts. Förbundets skadeståndstalan avslogs därför. I den juridiska doktrinen har avgörandet ansetts vara en följd av statens förpliktelse enligt Europakonventionen och innebär att domstolar kan vara tvungna att ogilla anspråk från enskilda mot andra enskilda som söker genomdriva krav baserade på en sådan rättstillämpning som skulle kunna föranleda att Sverige fälls i Europadomstolen (se Andersson, Håkan, EKMR:s ”negativa” horisontella effekt, Infotorg 29 november 2012 och Europadomstolens dom den 16 december 2008 Khurshid Mustafa samt Tarzibachi mot Sverige).

För det fall en skadeståndsskyldighet inte skulle följa av svensk rätt är det Sveriges ansvar som fördragsslutande part att se till att det ska finnas ett effektivt rättsmedel som skyddar mot eventuella brott mot Europakonventionen. Som redovisats ovan har de särskilda hänsyn som inneburit att staten har ålagts ett skadeståndsansvar med en direkt tillämpning av Europakonventionen av Högsta domstolen inte ansetts kunna

utsträckas till att omfatta ett skadeståndsansvar för enskilda parter. Vidare har den fördelning av skadeståndsansvaret för fel och försummelse vid myndighetsutövning som gjorts mellan stat och kommun i skadeståndslagen och som även fått genomslag vid kommuners skadeståndsansvar vid brott mot Europakonventionen inte någon motsvarighet i förhållande till fackliga organisationers skadeståndsansvar. Även om en facklig organisation har en särställning på den svenska arbetsmarknaden kan den enligt hovrätten inte i detta hänseende jämföras med staten. Hovrätten delar därför tingsrättens bedömning att övervägande skäl talar emot att ett privat rättssubjekt på den svenska arbetsmarknaden kan åläggas skadeståndsskyldighet för kränkningar av artikel 11 i Europakonventionen och artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europakonventionen, om det inte följer av gällande svensk skadeståndsrätt. Frågan i mellandomen ska därför besvaras nekande.

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 03

DOM
2013-05-28

T 7280-12

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2013-06-25

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Jan Öhman, hovrättsråden Karin Kussak, referent, och Maria Wetterstrand Hagström samt tf. hovrättsassessorn Anna Spinnell.